

RE-FORMATIO

1/1974

BØNNEN I JESU NAVN

et våben i det godes tjeneste.

Af en nytårsprædiken fra Gustaf Adolf Danells prædikensamling: Hør Herrens ord.

MENNESKER klager ofte over at deres bønner ikke bliver hørt og opfyldt. Derfor holder mange op med at bede. Men vi bør være taknemmelige over at Gud ikke lader alle bønner gå i opfyldelse, thi vi ved ikke hvad der gaver eller skader, hvad der er godt eller ondt. Vi beder ofte i uforstand, undertiden også med et ondt sindelag.

Man taler om hvordan det i krigstider kan være, at to eller flere mod hverandre fjendtligt sindede folk hver for sig beder til samme Gud om sejr for sig selv og nederlag for modstanderne. Det er et af de mange argumenter, som sædvanligvis fremføres mod bønningen og mod Guds existens i det hele taget. Men lad os huske, at mange mennesker anvender bønningen på lignende vis i det private liv. Hvad andet er det, når nogen beder om for enhver pris at få den eller den stilling, som mange andre også søger? Eller i det hele taget når vi gennem bønningen vil skaffe os lykke og fremgang i denne verden, og bliver misfornøjede eller forbitrede, hvis Gud ikke fører os.

Bønningen i Jesu navn er ikke et middel til at befordre vore selviske formål. Om så var, ville resultatet blive alles krig mod alle i den åndelige verden.

Bønningen i Jesu navn er Jesu bøn i og gennem os. Da er det umuligt, at vi beder imod hverandre. Den bøn er først og fremmest en bøn om at Guds navn må blive helliget, at Hans rige må komme til os, at Hans vilje må ske hos os og gennem os, som i himmelen således også på jorden. Bønningen i Jesu navn er således en væsentlig del af Guds fortsatte virke her i verden. Den som beder i Jesu navn har ikke fået en fuldmagt in blanco til at få alle sine ønsker opfyldt, men han er en Guds medarbejder, en Kristi tjener, som alene søger sin Herres vilje. Ved på den måde at miste sig selv, opgive sine egne selviske interesser, vinder et menneske det virkelige liv.

Bønningen i Jesu navn er de kristnes hemmelige og effektive våben mod al ondskab i verden, ja, mod den onde selv. Sådanne bønner er Satans nederlag. Vi ved ikke i denne tid hvor meget ondt der er blevet forhindret, og i denne stund forhindres gennem de kristnes bønner. Vi ved heller ikke, hvor meget ondt som kunne have været forhindret, hvis de kristne havde bedt flittigere og med større tillid. Vi ved heller ikke hvor meget godt der sker i verden på grund af bøn i Jesu navn, eller hvor meget godt, som er forblevet ugjort på grund af for lidt bøn. Men på den yderste dag skal denne usynlige årsagssammenhæng blive åbenbaret.

Når vi beder Gud mod onde mennesker er det i første omgang mod deres onde anslag og gerninger vi beder. Samtidig befaler Jesus os – som Han – at bede for dem, om forladelse og omvendelse. Det er et bedre og kraftigere våben end debatter og diskussioner. Saulus blev ikke omvendt gennem de kristnes protester, men på grund af Stefanus' bøn og forbøn. Han kunne aldrig glemme den første martyrs sidste bøn for sine bødler. Det var den som gjorde, at han i længden ikke kunne stå imod.

Når vi beder Gud forhindre den ondes og onde menneskers anslag i denne verden, skal vi ikke glemme det onde, som findes i vore egne hjerter. Dette er egentlig A og Å i den bøn, som bedes i Jesu navn. Den er en stadig variation over temaet "Herre, ske ikke min, men Din vilje".

Ved indgangen til det nye år kan vi ikke gøre noget bedre end at bede i Jesu navn.

Om vi tænker på al nød i verden, alle farer som truer i fremtiden gennem krig, sult, arbejdsløshed, forfølgelse af anderledestænkende og ikke mindst imod de kristne, eller vi tænker på vore egne personlige problemer, familien, fremtiden, og først og sidst vor sjæls frelse – vi kan ikke gøre noget bedre end at bede i Jesu navn. Lad os holde os til Hans befaling om at bede, Hans løfte om bønnhørelse, og så frimodigt gribe værktøjet an.

Fra svensk ved H. C. Christensen
(Prædikensamlingen er udgivet på forlaget Pro Veritate, Uppsala)

KOMMENTAR

BRUDSTYKKER AF ET MØNSTER ?

AF PASTOR H. C. CHRISTENSEN, AGRI

DER synes nu mere og mere at være en tydelig og klar tendens i den folkekirkelige udvikling – støttet af Den danske Kirkes ansvarlige biskopper og præster i stort tal. En tendens, som viser sig på mange områder og stadig nye, og som kommer mere og mere i modsætning til Kirkens profetiske og apostoliske grundlag. Eller sagt anderledes: Saven er et godt stykke inde i den gren, man selv sidder på.

Erik Jensens sag peger i den retning.

Man kan måske sikre folkekirken beståen ved bare at døbe løs enten folk vil det eller ej; men det har vel ikke nødvendigvis noget at gøre med Jesu dåbsbefaling og hans Kirke, at forældre kan få præsters og biskoppers velsignelse til, at de selv og deres døpte barn ikke i fremtiden skal bekymre sig om at leve i samfund med Kristus? Er det i virkeligheden troens tredie artikel, som støder an, og som ikke mere må være troens gave? Eksisterer 'det lille Himmerige' ikke mere? Er det ved flertallets beslutning nedlagt? Har Herren da åbenbaret nye veje for sin frelse? Er det ikke mere sådan, at Kirken er midlet – sakramentET – som er givet os til frelse? Er det tilfældigt, at der fra flere sider nu tales om at ændre dåbsritualet? Eller er det en konsekvens af "den nye åbenbaring"?

Hvis dåb og livet med Kristus i Kirken ikke mere kan siges at høre sammen, betyder det så ikke i grunden fornægtelse af Herrens opstandelse og af det, som hidtil har været Kirkens tro, at Han er opstanden og himmelfaren for ved sin Ånd at være hos os i sin Kirke? Er Herren ikke også nu i sin Ånds og Kirkes dage 'Vejen, Sandheden og Livet'?

Skal vi også vente trussel om provsteretssager og afsked for dem, som bekender Jesu Kristi legemlige opstandelse? – hvis der nu skulle blive stemning og flertal for det?

ENDNU ET STYKKE

Det ser jo ud til, at det skal være folkestemningen frem for apostlenes vidnesbyrd, som skal være afgørende for, hvad folkekirken skal gøre og lade. Det er loven om "kvindelige præster" eksempel på.

Er det også folkestemningen, der kræver, at en biskop ved ordinationen overdrager præsteembedet "på menighedens vegne" og under lægfolks deltagelse i håndspålæggelsen? Er Herren og Hans apostle også på dette punkt stemt ned? Er embedet

ikke mere givet af Gud? Kan man ikke længere 'nøjes' med at overdrage embedet efter den apostoliske skik? Det må vel også være noget vanskeligt at forene overdragelse "på menighedens vegne" med ritualets egne ord "som rette Guds og Jesu Kristi tjenere"?

Er embedet ikke enten ovenfra eller nedefra?

Skulle man mene, at embedet er nedefra, fra mennesker, en praktisk ordning, kræver det så ikke radikale ændringer i ritualer og præsteløfte? Og er det ind i den sammenhæng man skal se den skik, som praktiseres nogle steder, at ordination og indsættelse i embedet finder sted ved een og samme tjeneste? Er det vejen til at lade ordinationen glide ud, så der blot er indsættelsen tilbage?

Hvis ikke det er hensigten – hvad man da må håbe – frygter man så ikke, at man ved denne praksis vil give anledning til, at spørgsmålet (kravet) rejses om det hele ikke kunne gøres enklere uden både ordinationstale, provstens indsættelsestale og den nyordnede, nyindsattes prædiken – og hvis der så også skal være altergang?

– OG ET TIL

En udtalelse af formanden for Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer gående ud på at præsten er menighedens tjener – sagt i en kommentar til biskop Erik Jensens sag! – rejser spørgsmål, som ikke er uden sammenhæng med de øvrige: Skal denne tjener døbe i menighedens navn eller i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn? Er den Herre, som han er sendt af, med i dette tilfælde dåben, Jesus Kristus, eller er det menigheden? Hvis svaret på dette sidste spørgsmål er 'menigheden', så er det vel også rimeligt at kræve ordinationsritual, præsteløfte og dåbsritual ændret og tilpasset denne nye "kirke"? – hvis der nu skulle være stemning og flertal for det?

Det sidste og endelige brudstykke er endnu ikke lagt!

BISPEFRIHEDSLOVEN I ÅLBORG

AF PASTOR VAGN HASS-LGAARD, SVENSTRUP J.

TILJUBLET af dansk kvindesamfund vedtog folkettinget i 1947 loven om kvindelige præster. Anledningen dertil kom fra Lolland, hvor en lille valgmenighed, der skulle have ny præst, gik ind for den kvindelige ansøger. Folketinget svarede da med loven af 1947 om kvinders adgang til at søge præsteembede i folkekirken.

Imidlertid var sagen ikke hermed endelig afgjort. Hvem skulle nemlig præstevie Johanne Andersen, når såvel biskoppen over Lolland-Falsters stift som Københavns biskop nægtede at gøre det i troskab mod kirkens apostoliske ordinationspraksis, som forudsætter mænd til præstetjenesten? Den opdukkede vanskelighed klaredes ved, at nabostiftets biskop, Øllgaard i Odense, indvilligede i at foretage ordinationen.

Nu var en lollandsk valgmenighed blevet tilgodeset i, hvad den anså for sit berettigede frihedskrav, men som det så ofte går, var en endnu mindre gruppe samtidig

kommet i klemme. Hvad nemlig med de 2 biskopper, der havde afvist at ordinere en kvinde til præst? Skulle de og deres eventuelle meningsfæller i det daværende og fremtidige bispekollegium kunne gøres til genstand for pression i kommende sager af bemeldte art?

Her ilede folkettinget biskopperne til hjælp med en følgelovgivning i logisk forlængelse af den frihedslinie, man lige var slået ind på. Var der fra nu af frihed for kvinder til at søge præsteembede i folkekirken, måtte biskoppernes frihed også sikres. I forvejen havde de apostolisk frihed, nej pligt, til at afslå ordination af en kvinde. Nu sikredes de frihed for at føre tilsyn med en kvindelig præst og hendes menighed i den såkaldte bispefrihedslov af 1948. Lovens § 1, stk. 1 lyder som følger: Når kirkeministeriet fra en biskop modtager meddelelse om, at han af særlige grunde ikke finder at kunne føre tilsyn med en sognemenighed, en valgmenighed eller den kirkelige betjening ved hospitaler, fængsler, stiftelser el. lign. inden for stiftet, kan kirkeministeriet meddele ham fritagelse for at føre dette tilsyn.

Desværre er bispefrihedsloven kun blevet bragt i anvendelse een eneste gang. Det skete i 1955 i den berømmelige Skivesag. Med ryggen mod muren og under pres af en ophidset, fjendtlig folkeopinion stod biskop Baun, Viborg, fast i sin afvisning af at præstevie og føre tilsyn med en kvindelig præst og hendes menighed i Skive. Siden har menighedsrådene håndfast hindret al videre anvendelse af bispefrihedsloven. Ved bispevalg har de gjort sig det til regel at stille kandidaterne følgende inkvisitoriske spørgsmål: Vil du vie kvindelige præster – ja, eller nej? – (underforstået og håndhævet: Hvis du ikke vil, bliver du diskvalificeret).

Denne konsekvent gennemførte politik fra lægfolkets side har fået til følge, at alle rigets 10 biskopper i øjeblikket villigt ordinerer kvinder, og at kirkens indtil 1948 enerådende apostoliske ordinationspraksis brydes og misbruges af det samlede danske bispekollegium.

Nået hertil vil mangan læser give sin utålmodighed til kende. Som om det skulle være nogen ulykke af de store, at vore biskopper alle som een går ind for kvindelige præster. Betegner det et afgørende brud med apostelkirkens praksis, hvad gør så det?

Hertil er der 2 ting at sige.

For det første, at det er fejlagtigt at mene, at menighedsråds og biskoppers ensrettethed på dette punkt er ensbetydende med, at der også er skabt ro om ordination af kvindelige præster, eller at der nogensinde vil blive det. Vi er nemlig nogle stykker, som – hver gang en biskop foretager en sådan ordination – må betragte den som misbrug af biskoppens apostoliske ordinationsret. Hver ny kvindelig præst betyder endnu et skridt i retning af at forvandle kirken til en service-præget, moderigtig forening, som man frit kan lave om på ud fra, hvad man skønner moderigtigt eller spændende. Biskopperne, der – per definition – står som garanter for videreførelsen gennem tidernes omskiftelighed af den ene, hellige, almindelige og apostoliske kirke, har i disse år ydmygt bøjet sig for tidens førende modelune, at mænd og kvinder med vold og magt skal gøres nøjagtig ens. Ens i påklædning. Ens i frisur (skægvekst dog undtaget) samt ensstillede i anlæg og opgaver. Enkelte børnepsykologer skal endda hævde, at små piger foretrækker storebrors tinsoldater frem for deres egen dukke Lise, og vice versa. Biskopperne indser ikke, at denne gale ide, der så småt er ved at forkvakle forholdet mellem de 2 køn fra børnehavestadiet og opefter, i samme øjeblik den vinder indpas i kirken vil opløse denne indefra som kirke i apostolisk forstand.

Nogle stykker er vi, som mener sådan. Men udgør vi nu også en så betydelig mindretalsgruppe, at demokratiet må tage hensyn til os? Vi er i hvert fald mange, som kun har et skuldertræk til overs for menighedsrådsforeningens og dens formand advokat K. Frederiksens brede snak om kirkeligt nærdemokrati, så længe menigheds-

rådenes inkvisitoriske spørgsmål hindrer kirkens apostoliske embedssyn i at manifestere sig ved bispevalgene. Nok er vi et mindretal, men ud over landet tæller vi dog så mange lægfolk (menighedsrådsmedlemmer!) præster og – ikke at forglemme – så mange teologiske studenter ved begge fakulteter, at vi frimodigt forventer at blive hørt af flertallet.

Og til det kvantitative synspunkt følger vi det kvalitative, altså vor begrundelse for, at vi tager afstand fra kvindelige præster. Her kender vi særdeles vel vore modstanderes hovedargument, at en kvinde, der har taget teologisk embedseksamen, da må være lige så god som en mand til at forkynde evangeliet og forvalte sakramenterne.

Vort svar er, at den gudstjenstlige forkyndelse på Herrens eget bud udtrykkeligt er pålagt mænd alene (1. korinterbrev kap. 14 vers 34-37). De, der henviser til, at det var Maria Magdalene og Salome og den anden Maria, der først kom til den tomme grav påskemorgen og derefter som de første mennesker forkyndte opstandelsesbuddet – endda for apostlene – skal som vi glæde sig over den ære, der derved blev dem givet, men ikke overse, at til trods herfor fastholdt den opstandne sine apostle som evangelieforkyndere. Med hensyn til sakramentforvaltningen må vi pege på, at i nådens formidling er kirken afsendt med forsegledede ordrer uden ret til at erstatte det stof, som Gud har bundet nåden til, med andet selvvalgt stof. Hermed sigtes der til, at ligesom Gud har bundet dåben til vandet og ingen anden skabning, og ligesom han har bundet nadverens sakramente til brødet og vinen uden at levne os mulighed for at vælge mellem disse konsumerter og andre – således har han bundet præstetjenestens udøvelse alene til mænd. I den kristne kirke er præsten simpelthen en mand. Hemmeligheden er den, at han både som forkynder af evangeliet, som celebrant ved nadverens fejring, ja, i hele sin tjeneste som hyrde i Guds folk er – Kristusrepræsentant. Og selv i vore kønsløse tider tør næppe ret mange rødstrømper indlade sig på at benægte, at Guds enbårne er en mand. Det er ham, der på Faderens bud har fuldført vor forløsning ved sit livsoffer, sin opstandelse og himmelfart. Det er ham, der har overdraget forløsningsværkets videreførelse til apostlene og til deres – altså altid mandlige – efterfølgere.

Og til sidst: Vi vil ikke sigtes for kønsdiskriminering, fordi vi ikke kan anerkende kvindelige præster. Som de fleste andre fornuftige mennesker kan også vi uden diskussion blive enige med dansk kvindesamfund i, at trods snakken om kønnenes ligestilling lever vi fremdeles i et hensynsløst mandssamfund. Det hindrer dog ikke, at der i kirken råder en vis arbejdsdeling i samklang med Guds skaberordning, hvorefter mand og kvinde er gjort af forskelligt stof og derfor pålagt forskellige opgaver. Nu som altid er kirken eneste åndelige vejleder, der kan fortælle mennesker, at kønsrollerne bør udfolde sig hver efter sin egenart og ikke sammenblandes. Vi bebrejder ikke de kvinder, der har ladet sig præstevie. I god tro har de gjort det. Derimod anklager vi de ansvarshavende biskopper, der lydige mod folkeopinionen har stillet sig til rådighed. Lidet opfindsomt er det, at de har givet Marias døtre adgang til præstetjenesten i stedet for at anvise dem legitime arbejdsopgaver i kirken.

Forud for menighedsrådsvalget den 20. november i fjor oplyste biskop Erik Jensen over regionalradioen, at de nyvalgte menighedsrådsmedlemmer i Ålborg stift bl. a. vil få til opgave at vælge ny biskop. Sammenholdt med det her fremførte lægger denne oplysning en vigtig afgørelse hen til hvert eneste menighedsrådsmedlem i Ålborg stift.

Erik Jensen er endnu stiftets biskop, og man tør antage det som et generelt ønske, at denne indsigtfulde og menneskeligt varme kirkeleder må blive på sin post tjenestetiden ud. Men inden næste menighedsrådsvalg skal hans efterfølger altså vælges, og hvad så? Skal vi så i lighed med alle tidligere bispevalg fra 1948 og til

dato opleve, at bispefrihedsloven bliver omgået af kompetenceoverskridende menighedsrådsmedlemmer med lommer og tasker fulde af inkvisitoriske spørgsmål? Afgørelsen ligger helt og aldeles i menighedsrådenes hænder, men ingen må være i tvivl om, hvor mindretallet står. Vi foreslår, at bispefrihedsloven i Ålborg bliver respekteret i ånd som i bogstav. Om det så sker ud fra motivet om ægte demokrati i folkekirken eller ud fra dybere evangelisk og bibelsk indsigt i kirkens væsen kan i den forbindelse være af underordnet betydning.

Hovedsagen må være, at vi i Ålborg som i øvrige danske stifter får biskopper, der som afdøde biskop Baun i Viborg gerne tager mod byger af hug i kampen for at holde Danmarks kirke fast på apostolisk grund – også i ordinationsspørgsmålet.

Det er det, vi har dem til.

ANMÆRKNING

TIL EN KOMMENTAR

AF PASTOR BØRGE RIISGAARD, HARBOØRE

I RE-FORMATIO nr. 5/1973 skrev Jørgen Em. Hansen en kommentar om sogne-medhjælpere. Han skal først have tak for, at han fremdrog den lille betænkning fra forsommeren 1973, endda under seriøs henvisning til den ellers så suspekte Strukturkommissions betænkning af 1971. Helt fremmed for interessen i sognemedhjælpere synes han da heller ikke at være.

Alligevel må det nok være undertegnede, som har haft sæde i såvel kommission som udvalg, tilladt at fremkomme med en lille anmærkning i al venskabelighed.

Udvalget bag betænkningen om sognemedhjælpere er fremstået på følgende måde. Kirkeministeriet bad biskopperne se nærmere på spørgsmålet "sognemedhjælpere" i tilknytning til Strukturkommissionens betragtninger for om muligt at fremkomme med et forslag. Man bad da biskop Johs. W. Jacobsen tage sig af sagen og sammensætte et passende udvalg, hvilket han klogeligt gjorde ved henvendelse til en række organisationer, som naturligt berørtes af sognemedhjælperespørgsmålet. Blandt disse var Præsteforeningen, hvis repræsentant jeg blev, uden at derfor på nogen måde Præsteforeningen er bundet af resultatet af udvalgets arbejde, men står ganske frit i den videre sagsbehandling.

Når udvalget nåede til enstemmighed i sit forslag, var dette tilstræbt, og man bør anse dette for et plus i den forstand, at udvalget har søgt fremlagt et forslag, som skulde kunne få bred tilslutning – i den hensigt var vort arbejde jo også bestilt.

Når udvalget ikke anbefaler en særlig sognemedhjælper-uddannelse, skyldes det ganske enkelt, at man ønsker folk fra visse almindelige erhvervsansat, så de efter endt tjeneste – på åremål – kan vende tilbage til deres gamle stilling eller arbejde. Men for at kunne bestride sognemedhjælperstillingen må den anførte supplerende teologiske uddannelse til, og den er forresten særdeles krævende, måske lidt i overkanten af, hvad man rimeligt kan forlange.

Til beroligelse for Jørgen Em. Hansen og andre må det således kunne siges, at man i forslaget netop har søgt undgået, at sognemedhjælperstillingen skulde blive springbræt til præstestillingen. Man ønsker og tilstræber, at vedkommende skal have en verdslig tilbagegangsstilling.

De to hovedlinier for sognemedhjælperstillingen (den diakonale og kateketiske) forekommer mig nøgterne og rimelige. Vi har taget hensyn til, hvad der er af diakoni og diakoniuddannelse i vor kirke allerede nu, og vi mener ikke, at den kommu-

nale omsorg har overflødiggjort den kirkelige diakoni, som aldeles ikke skal gå i hælene på den kommunale, men snarere gå foran og finde hen, hvor ingen ellers finder hen. Mon ikke der altid her vil være opgaver at finde og løse? Ingen menighed kan afskrive det diakonale ansvar, men er altid kaldet til at gå nye veje.

Også efter min fornemmelse er kateket-linien den væsentlige. Mon ikke vi fremover i alle store sogne eller større provstier vil få brug for pædagogiske medhjælpere (heltids eller deltid), når kirken for alvor må i gang med at undervise til dåb og konfirmation, og mennesker i alle aldre? Jeg tror det. Ingen nokså dygtig og flittig præst vil kunne klare dette alene.

Vi ønsker, at sognemedhjælper-stillingen skal være selvstændig; vedkommende skal ikke være præsteassistent. Hvor mange vilde mon føle dette særligt tiltrækkende? Spørg kun mangan tidligere hjælpepræst! Præsten har den pastorale tjeneste i menigheden, mens sognemedhjælperen i givet fald vil få den sociale eller pædagogiske. Holdes helt ude fra hinanden hverken kan eller skal de, men ansættelsen og ansvaret bør lige godt være selvstændigt, og arbejdet bør udføres i frihed, dog med indbyrdes kontakt og fællesskab. Mon præsten i grunden havde nogen skade af at lære bare en smule at arbejde i team?

Ansættelse og valg er rimeligt afstemt m. h. t. interesser og kontrol, og ikke mere indviklet end at de forskellige instanser hurtigt finder ud af fremgangsmåden.

Jørgen Em. Hansen mener, at forslaget er utopi; det får han have lov til. I sig selv er forslaget ikke utopisk. Noget ganske andet er så, om der i øjeblikket er økonomiske muligheder for dets gennemførelse. Det er der ikke meget, der tyder på, selv om der faktisk ikke regnes med statspenge i forslaget.

Jeg er dog ikke i tvivl om, at udviklingen åndeligt og kirkeligt vil bidrage sit til, at anligendet ikke glemmes; at spørgsmålet inden længe trænger sig på og må finde en løsning; og at vi bliver nødt til af kirkelige midler at betale den hjælp, som vi ikke kan klare os igennem uden.

KUNST OG RELIGION

AF PASTOR SIGURD MEJNDOR, HYLLESTED

(Foredrag ved kirkedage i Hyllested september 1973)

VORES fjerne forfædre havde deres glæde, når de fx. fik formet en krukke, så den var praktisk og "handy". Det er i sig selv skønt, når noget er nyttigt – fx. et stykke værktøj, der ligger godt i hånden.

Den, der formede krukken, kunne ikke alene glæde sig over dens formskønhed og nytte, men også finde på at udsmykke den ornamentalt, indridse streger og mønstre. Den fik mere liv derved, blev pænere.

Det er muligt, at det ikke bare var legeværk og pyntetrang, men det var måske særlige symboler med magisk betydning. Noget som kunne skaffe magt over ånder, afværge ulykker – eller hvad ved man?

De ældste billeder, hulemalerierne, var nok ikke bare lavet af legetrang. Måske billedmagerne mente, at de derved bedre kunne få fat på "dyresjælen", så der blev rig jagt, når de atter kom ud i det fri?

Når talen er om kunstens oprindelse, så er der flere aspekter. Man vil-

le vel også efterligne naturen, forevige det flygtige nu, nedfælde idéer og myter, behage guderne ved ceremonielle optrin. Teatrets udgangspunkt ligger i den klassiske oldtid, var et led i gudstjenesten med offerhandling og rituelle danse – jnf. ordet "tragedie" af græsk: buk (måske fordi skuespilleren var udklædt som buk, satyr). Ved fortællekunst udløste man trang til underholdning, så man kunne give videre om dåd og bedrifter. Der var mange slags drivkræfter til kunstudøvelse.

Hvad har nu kunstværdi? Det er meget vanskeligt at definere, at finde en målestok for, hvad der er virkelig kunst. Smag og behag skifter. Det subjektive og modebestemte gør sig gældende, så man føler sig usikker, hvis man skal fremføre "et bevis" for at dette eller hint er et sandt kunstværk.

"Når tanken har opgivet enheden, hylder den mangfoldigheden. Og mangfoldigheden er kunstens område", siger Albert Camus. Selvfølgelig, hvis man kender til de tekniske muligheder for den ene eller anden kunstart, d. v. s. "spillereglerne", så er det ikke svært at bedømme, om der er spillet fikst – om det har været en god "teaterskrædder", så at sige – eller om det har kikset med de tekniske færdigheder. Sandheden er, at man ikke kan lave kunst ved bare teknik eller lære at skabe kunst. Dog har hver kunstart sin teknik, som kunstneren må lære at beherske. Det kan læres på de såkaldte "kunstskoler". Den lødige, skabende kunstudøvelse er "for de sjældne få, som Hans gaver forstå". Grebet af inspirationens "hellige stund" udbryder Drachmann: – Jeg er kun et instrument, Mesteren på mig spiller!

Selv om en kunstudøver nu virkelig kan sit kram, d. v. s. behersker det tekniske, så er problemet dog: har det virkelig kunstnerisk værdi i sig selv, det der er præsteret, eller er det artisteri, "kunst på kunst" el. lign. – noget der just eventuelt er "in"?

Tiden vil dog vise, om et kunstværk har bærende værdi. Et kunstværk, som man søger at opbevare og beskytte gennem tiderne, om man nu evner det, ja, det må have noget værdifuldt ved sig. Det må "sige" mennesker noget, siden man gider passe på det – bortset fra det merkantile.

En krukke kan fx. være lavet så "skøn", så man virkelig passer på, at den ikke går i stykker. Den kommer én særlig ved, måske ved form eller farve. Man vil gerne, at også næste generation skulle glæde sig over denne genstand, så den opbevares omhyggeligt. Et billede kan ligeledes komme én så meget ved, kan ligesom "sige" én noget. Det sætter vibrationer igang, så man passer på dette billede. Det kan godt være, at det ikke giver næste slægtled samme oplevelse, og at billedets stil, tidsepokens "håndskrift", ikke længere behager. Dog man har måske alligevel følelsen, at dette værk, som de gamle holdt af, må opbevares. Det ryger måske ned i et museums kældermagasin. Så kan der nu ske dette, at man får det hentet frem igen – to, tre slægtled senere. Måske det endog får en fornem plads en dag på museets væg!

At et kunstværk trods alt "holder", at det kan stå for "historiens dom", det rører ved noget væsentligt, hvis man skal tale om "kunstværdi". "For at et kunstværk skal være moderne, må det bringe noget nyt i det nærværende. Klassisk bliver det først, hvis det bringer noget, der vedblivende er nyt i fremtiden, noget som ingen nutid kan udtømme" (Pierre Reverdy).

Kunst må være noget, der engagerer os og kommer os ved. Det gælder alle kunstarter, som trods al forskellighed dog har slægtskab – ikke mindst, når man skal veje "kunstværdi"!

AL GOD KUNST ER RELIGIØS KUNST

Monumental kunst er forenklet kunst. "I begrænsningen viser mesteren sig" (Goethe).

Der må en ordning og udvælgelse til, for at det kan være kunst. Noget så banalt som en sovseskål kan blive gengivet så sublimt, at kunstneren ligesom løfter skålen op i "gudernes verden". (Den norske maler Ludvig Karsten sagde engang: "Kunst – det er at ophøje en sovseskål til gudeverdenen"). Det mener Niels Lergaard om visse af Vilh. Lundstrøms billeder, hvor der faktisk er lavet sovseskåle i højeste plan. Det var Giersing (i kubismens pionertid herhjemme), der talte om naturen som "det billige skidt" for at provokere datidens konservative salonkunstnere. Hvis man bare vil lave kunst på den måde, at man nøje vil referere, hvad man ser, ja så kan fotografiapparatet nok gøre det bedre. Dog selv den mest naturalistiske maler må foretage en udvælgelse og ordning af motivet. Hans opgave kan ikke være som skoleelevens, der får en diktat, som skal gengives så nøje som muligt. En abstraktion bliver det i hvert tilfælde: at prøve at gengive et stykke natur på en flade. Den subjektive oplevelse, den særegne "håndskrift" vil altid gøre sig gældende, selv hos den mest ferme penselartist, der kun vil kopiere, hvad han ser – eller mener at se!

Udvælgelse og abstraktion skal der til, hvis billedet skal have kunstnerisk interesse og værdi. Man kan heller ikke lave en lødigt roman ved automatisk at gengive alt, hvad folk laver og siger under et handlingsforløb (eventuelt med båndoptager som hjælpemiddel). Den rene dokumentarfilm kan vel bruges, fx politimæssigt, men der skal en kunstnerisk udvælgelse til og klipning, for at filmen kan have kunstværdi. Også fotokunsten beror bl. a. på den rette beskæring. "I al portrætkunst er der en skiftende mellem maske og ansigt, mellem den ydre og indre personlighed", siger maleren Haavard Rostrup. Fra Oscar Wilde dette citat: "Ingen stor kunstner ser nogen sinde tingene, som de virkelig er, hvis han gjorde det, ville han høre op med at være kunstner".

Et portræt – for at blive ved det – kan have en sådan ydre lighed med modellen, at det ligefrem "gør ondt" – kunstnerisk set! Det kan være, det falder i godt-folks smag, er let at sælge, men "populær kunst er sjælden god kunst!" – Oscar Wilde siger det skarpt: "Popularitet er den laurbærkrans, som verden skænker dårlig kunst. Alt, hvad der er populært, er forkert".

"Ikke al national kunst er god kunst, men al god kunst er national", sagde Giersing. Jeg har engang i et radioforedrag om kunst leget lidt med denne rammende sætning, idet jeg ikke kan lade være at tænke på mit eget "fagområde" – og formet følgende sentens: "Ikke al religiøs kunst er god kunst, men al god kunst er religiøs kunst!"

– Hvad der virkelig er kunst, er i sig selv smukt og sandt, hedder det fra katolsk side (jnf. Den hollandske katekismus s. 447). Det er en kunstners opgave at formidle sandhed til mennesker. Det kan han kun gøre ved sit særegne jeg og medium. Hans personlige liv og temperament er filtret uløseligt sammen med arbejdet – på godt og ondt! På samme måde med præsten, der skal komme med et budskab. Han kan ikke formidle evangeliet, uden at det subjektive i hans person mærker hans forkyndelse. "Et kunstværk er et hjørne af skabelsen, set gennem et sind" (Zola) – sådan kan det vel også siges om "prædikekunsten", som behandler en tekst, der så at sige er et hjørne af evangeliet og kirkens lære. Kunstneren må formidle sit budskab så sandt som muligt, trods al personlig skrøbelighed. Det samme gælder præsten!

Kunstneren skal være "revolutionær" – ret forstået. Gå imod det tekniske ræs, som vi alle er fanget ind i, mere eller mindre. Der skal være tid til at leve, "lege" – og se! Maleren fx. skal netop åbne folks øjne og lære dem at se, afsløre nye værdier. Uden kunstneren ville vi være fattigere, ville vi se meget mindre. De udvider vor erkendelse, vort syn. Vi er ikke bare til for at arbejde, spise, sove o. s. v., ikke robotter, men vi har også "ånd" i os. Vi er åndsmennesker og ikke bare

højtudviklede pattedyr, men "skabte i Guds billede" ifølge Skriften.

Sand kunst viser, at vi har ånd. Selv den mest begavede abe kan ikke lave et kunstværk, men mennesket kan ikke lade være at formulere sig, ikke lade være at reflektere over tilværelsen, søger svar på dens gåder. Denne evne til at tænke over eksistensen, til at fabulere, bygge "altre" for det ene eller andet, til differentieret brug af det talte og skrevne ord o. s. v. – det adskiller os fra de øvrige væsener.

Johs. V. Jensen kalder kunstværket for "sjælfuld fattet form". En virkelig kunstner vil stadig være søgende og eksperimenterende, tvivlende og troende om sine muligheder. Altid være på vej til sit næste værk just som han står midt i det nærværende arbejde – for at ordne og finde fred i sit sind. (Præsten kender forhåbentlig lidt til det ved sin "lørdagskval" med at lave prædiken!). Kunstneren vil søge "at tegne sin tids hieroglyf", søge at udtrykke i sjælfuld fattet form, hvad det vil sige at være menneske, nu og her – og på den måde realisere sit jeg. Han kan ikke lade være med det som kreativ, "musisk" menneske. Han må sætte sit spor hen ad vejen, give et spejlbillede af sin egen tids kultur. Mon der kan formuleres nye tanker i gammelt formsprog?

Når det er svært at definere begrebet kunst og kunstværdi, så skyldes det vel bl. a., at kunsten er noget eksistentielt, noget vi er med i ved selve livet, ved at leve. Vi kan ikke se skoven for bare træer. Kunsten er en måde at orientere sig på i livet, ved siden af videnskab og religion. For adskillige af vor tids mennesker betyder kunsten meget – ja, den kan blive surrogat for religionen, når "barnetroen" er gået tabt. En vis forløsning kan den vel give, men kunst kan ikke give forløsning fra synd og død efter kristen opfattelse. Dog kan den gøre livet rigere. "Kunsten er ganske vist ikke livets brød, men dets vin", siger Jean Paul.

SKØNHED OG SANDHED AFSPEJLER NOGET AF GUD

Kunsten tages i brug af kirken, og kun det bedste er godt nok i kirkehuset – om man ellers magter at anskaffe det. Man har gennem tiderne altid forsøgt at spænde "kunstens vogn" for med heste, der skulle føre folket til et – efter magthavernes mening – passende mål. Det kan være af politisk eller religiøs art, så kunsten kan bringe et budskab, en propaganda og forme folks tanker: at dette eller hint er "rigtigt", livets mål, ret "moral" o. s. v.

Uanset hvilken spændetrøje, man har villet binde kunsten i, så har kunstneren formået at skabe kunst selv under de strammeste samfundsregler. Han kan vel fristes til at føje sig bl. a. for at få brød i hus, men han kan ikke ustraffet bøje sig, så han synder mod den indre lov, som – så at sige – bor i selve kunsten, og som man må lyde, om der skal laves et lødigt kunstværk.

Kunsten vil altid på en eller anden måde være bundet til en samfundsfunktion. Den kan ikke svæve frit i luften, kan (ligesom videnskab) ikke afsondres helt fra arbejde, religion, samfund o. lign. Det betyder dog ikke, at videnskab og kunst er helt underordnede tjenester for religion eller produktion, selv om de må følge deres egne love. Skønhed og sandhed er værdier i sig selv og afspejler noget af Gud. Det er kristentro. Videnskabsmanden må bøje sig for "sandhedens majestæt", og kun for den. I sin forsken skuer han så at sige "mod det himmelske lys", selv om han ikke tror på andet end netop sandheden som højeste lov. Ligeså kunstneren, der også er en slags forsker og opdager. Videnskabelig og kunstnerisk sandhed kan ikke være i modstrid med Kristus ifølge kirkens lære. Det er kristentro, at Jesus Kristus er selve SANDHEDEN.

*

God kunst – det må være noget med, at indhold og form passer sammen, må være adækvate. Det må være afgørende, at kunstværket går op i en harmonisk helhed, at der er "strukturelighed". Indhold og form må passe sammen som hånd i

handske. Er det tilfældet, virker værket vellykket. Virker det alligevel kedeligt, er der noget galt.... det er snart det værste, der kan siges om kunstpræstation! Der må være en vis spænding. Tænker vi fx. på maleri, må det gælde spænding ved farve- og linjerytme o. s. v. Visse disharmonier må der være, så kunstværket interesserer os, behager eller irriterer. Trods spænding og drama i linje, form og farve må der alligevel være en balance, en kunstnerisk helhed. De mange elementer må være under en vis disciplin, så det ikke bliver til lutter skrig og alskens "messingsuppe". Der må ikke være "løse ender", men noget som holder fast på det hele. Der må spores en "trimning".

At løfte objektet, motivet, op i et højere plan, det er kunstnerens opgave. Der kan drages en del paralleller med salmekunst, prædikekunst, liturgi – jnf. "messen" som kunstværk – o. s. v.

Man går ud fra det skabte og søger ved Ånden og Ordets hjælp at løfte det op – så "disse stene bliver til brød", så det faldne bliver ordnet og forløst.

Religiøs kunst må pege frem mod en højere virkelighed – jnf. ikonen, som er "transparent" for det guddommelige. Ved gudstjenesten tager man ting fra denne verden i brug. Ved Ordet indvies de, så de taler til os og formidler denne højere virkelighed. Vand, brød og vin, disse almindelige ting, helliges og bruges således i sakramental, symbolsk tjeneste. De forskellige kunstarter drages med i en fælles lovsang og hyldet til Gud. Kunsten skal ikke være sig selv nok ("l'art pour l'art") – det gør den asocial, og også kirken må protestere imod dette. Den er et velegnet middel til at bringe visse sider af det kristne budskab tæt på mennesker, om de da har sans for det "musiske". Kunsten kan blødgøre det skarpt dogmatiske, som visse har svært ved at kunne fordøje, åndeligt talt.

Det var mageløst, som det hjalp på reformationens fremgang, da salmebogen kom i brug. Dens læresætninger blev sunget ind i folket (hvoraf mange vel knap nok kunne læse!)

Faren ved den æstetiske glæde er, som antydnet, at den bliver sig selv nok, ikke sætter noget i gang til gavn for folket (men bliver "steril finkultur" for en elite) – endsige giver hjælp til at realisere kærlighedsbudet. Man må betænke, at også det syndige, ja dæmoniske, kan få karakter af en vis skønhed – som en aflans af Lucifers lokkende pragt! Der kan være en masse æstetik og folkereligiositet i skøn forening, som måske munder ud i "satandyrkelse", der just er på mode i visse kredse, nu da "lovløsheden breder sig". Kunsten har et Janusansigt, d. v. s. er dobbelt: både ond og god, alt som den dyrkes og bruges. Mange synes, at det er forargeligt, hvis der gives statsstøtte til en film om Kristus med pornografisk islæt – at det kan ske i "kunstens hellige navn". Det er en gammel sag: spændingen mellem det æstetiske og etiske – jnf. Søren Kierkegaards "Enten – eller".

Det er værd i denne debat om, hvad kunstneren kan tillade sig, at man atter lytter til gamle Schillers feltråb til kunstens udovere: "Der Menschheit Würde ist in Eure Hand gegeben, bewahret sie!" (Menneskehedens værdighed er lagt i jeres hånd – bevar den!). Det svære er bare det: at kunne finde ud af, hvad der er kunst. (Ikke selve ordet, for det kommer af "at kunne"). Nærmest kommer man vel til den "tekniske" bestemmelse ved Storm P.s barokke sentens: – Kunst er det man ikke kan, hvis man kunne, var det jo ikke kunst!

BARE ET VEDHÆNG ?

AF BIRTE CHRISTENSEN, FREDERIKSSUND

DEN 16. - 18. november 1973 afholdtes der præstekonekonvent på Nyborg Strand. Det var første gang jeg var deltager, og naturligvis var jeg spændt på, hvad der egentlig ventede mig. Selve ordet "præstekone" har jo i vore dage en noget odiøs klang, noget med sorte højhalsede kjoler, stramme nakkekuder og fromme sysler, og en hel forsamling af præstekoner – det er næsten ikke til at bære. Det var ialtfald det indtryk, jeg fik, når jeg fortalte venner og bekendte om foretagendet. "Præstekonekonvent", lød det, "hvad i alverden skal I lave? Udveksle opskrifter på pladekager måske?"

Nogle blev rent ud forargede: "Som om I har noget til fælles – så kunne man jo ligeså godt sammenkalde advokatruer eller murermesterkoner – I er vel ikke bare et vedhæng til jeres mænd".

Det vil altså nok forbavse en del, at i virkeligheden så vi præstekoner ud så nogenlunde som alle andre og opførte os så nogenlunde som alle andre. Om man kan tale om fællesskab er lidt svært at sige for een, der var med for første gang. Når vi snakkede sammen var det ialtfald ikke i første række kirkelige emner, der blev taget op – ej heller bageopskrifter. Derimod var der stof til samtale i de mange foredrag, der for mig blev stævnets væsentligste udbytte. I vore diskussioner viste det sig, at vi så ret ens på tingene, ret konventionelt vil mange sikkert mene – yderliggående i nogen retning var vi ialtfald ikke.

Den første foredragsholder var professor, dr. phil. David Favrhøldt, der under lydhor opmærksomhed talte om tolerance. Om den ægte tolerance, der består i, at man accepterer folk, der er anderledes, og om den uægte tolerance, der vil gøre alle lige, d. v. s. ens og dermed acceptable. Udfra disse synspunkter fik vi en kritisk gennemgang af de bestræbelser, der for tiden udfoldes for at gøre os alle ens. I skolerne skal alle være lige (dumme), på universiteterne skal alt foregå i grupper (undertrykkelse af individuel udfoldelse), hele vort demokrati kører så tungt, fordi alle altid skal høres om alting. Det blev lidt småt med diskussionen bagefter, fordi vi var så aldeles enige med prof. Favrhøldt.

Vi elskede allesammen hans beretning om den venstreorienterede skuespiller, der skulle undervise i dramatik på Odense Universitet. Han begyndte frisk med at fordele roller i første time, men blev hurtigt belært om, at det var en aldeles udemokratisk fremgangsmåde, thi hvorfor skal nogle have store roller og andre kun gå ind med et brev? Altså måtte man i hver time bytte rolle. Det ødelagde ganske vist skuespillerens planer om at vise opbygningen af en rolle, og i løbet af et par gange viste det sig ydermere, at holdet fandt det kønsdiskriminerende at lade mandsrollerne fremstille af mandlige studerende, hvorfor ikke lige så godt kvindelige? Manden gav op – et spørgsmål fra salen om, hvorvidt skuespilleren stadig var venstreorienteret, kunne Favrhøldt ikke besvare.

KIRKENS REDNING

Lørdag formiddag efter morgensang og bibeltide kom vi ind på noget centralt, præstekonens identitet. Finn Ellerbek-Petersen talte om præstekonen i Afrika og Danmark ud fra sine egne erfaringer. Han nævnede i sin indledning, at der kunne opstå identitetsproblemer for præstekonen, og det måtte man sande, efterhånden som han oprullede sit billede af kvinden bag præsten: dette milde, varme, menneskelige væsen, der fra sin tilbagetrukne post inspirerede præsten i hans himmelske gerning, samtidig med at hun holdt ham fast på det menneskelige plan til gavn og glæde for

menighed og sogn. Af de uofficielle kommentarer til foredraget fremgik det, at der var andre end mig, der fandt det vanskeligt at skulle leve op til lige netop den rolle. Det kunne ikke undre, at Finn E. - P. fandt præstekonen aldeles uundværlig i sognet, ja simpelthen så hende som kirkens redning.

Eftermiddagen bragte en livlig diskussion med distriktsleder i Danmarks Radio, Kaj Erik Lindqvist. "Tænker massemedierne for os?" Både ja og nej viste det sig. Kaj E. L. forsvarede radio og tv overfor forsamlings anklage om ensidig påvirkning. Det gjorde han især ved et par standardsvar. Det ene "Jamen, det er virkeligheden, venner, sådan er vor tilværelse", når vi klagede over de forskellige uhyrligheder (mord, krig, samleje, moderne skuespil, eter og forbandelser) som man daglig præsenteres for og aldeles ikke bryder sig om hverken at se eller høre. Det andet faste svar: "Jamen, så sørg for at få nogle af jeres egne unge ind", når der blev peget på de mange venstreorienterede medarbejdere. Men forsamlingen lod sig nu ikke gå på, der kom mange gode indlæg, og det lykkedes nok ikke distriktslederen at fjerne den mistillid til massemedierne, der tydeligt sporede.

Om aftenen hørte vi lærer Aude fra den sociale højskole i Odense. Der lød nogenlunde de samme toner som fra aftenen før om misforstået demokrati og tillige om ansvaret, der er blevet væk, nåde vores ansvar overfor "klienterne" og den enkelte klient's ansvar overfor sine egne handlinger – alt kan forklares og undskyldes (jævnfør Stangerups sidste bog om "Manden, der ville være skyldig"). Man er godt på vej til at ville fratage mennesket ansvaret for sit eget liv.

Søndag formiddag var der prædikengudstjeneste ved biskop Holm, Odense og bag efter foredrag af højskoleforstander Jakob Krøgholt. Han gennemgik meget levende

ANNONCE

FORBRUGER-INFORMATION FRA FREMSKRIDTS-KIRKEN

Rare service-konsulenter overalt! – Er De utilfreds med Deres lokale konsulent, sender vi i stedet en flink overkonsulent eller informationschef

I disse energifattige tider anbefaler vi

G Ø R - D E T - S E L V - M E T O D E N

Nogle populære forslag:

- Skøn dåbshandling til baby. Brug lunkent vand. Udførlig brugsanvisning ved overkonsulent. Vi anbefaler tilsætning af et stænk aqua vitæ – det forøger virkningen.
- Stemningsfyldt nadver i hjemmet med kiks og saftvand foran radioen søndag formiddag. Metoden anbefalet af mange konsulenter. Fællesskab med alle i vor populære Fremskridts-Kirke.
- Nemt bryllup. Papirløst ægteskab løser skilsmisseproblemet. Sig bare til ham/hende: "I love you", og De er straks gift for Vorherre.

Selv gjort er velgjort!

Venlig hilsen
på Fremskridts-Kirkens vegne

F. I. Ducia

cum grano salis, reklame a. s.

to værker af Dürrenmatt: Den gamle dame kommer til byen og Ophold på vejen, og det var ikke hans skyld, at jeg på det tidspunkt var mættet.

På dette sted burde jeg komme med en sammenfattende karakteristik af konventionen, en konklusion – men der er faktisk ingen. Vi hørte foredrag, sang salmer og sange, traf nye mennesker, snakkede sammen, havde det rart – mere er der ikke at sige, men er det ikke også nok?

ORIENTERING OM "GUDSTJENESTEFORNYELSE" 3

AF PASTOR O. LUND PALLESEN, LYNGBY

1973 (4. Årgang Nr. 1) bringer et Hefte med fire Gudstjenester, afholdt i Forbindelse med K. F. U. K. - Spejdernes Landslejr (19. - 28. Juli) som Forsøg til Inspiration i Arbejdet med Gudstjenestens Problemer.

Forsøgene er emnebestemte:

- 1) Hvor er Gud?
- 2) Sådan elskede Gud Verden.... Hvad gør vi?
- 3) Gud går her på Jorden....; men glemmer han....?
- 4) Traditionstro (øumenisk) Højmesse.

1. Forsøg (ved Karen Rommerdahl) vil "aktualisere menneskets evige søgen efter meningen med det hele – efter Gud".

Gudstjenesten er her gjort til Medium for Problemet, der søges belyst ved "optrin, lysbilleder og musik" til Levendegørelse af Situationen og Fremlæggelse af Spørgsmålet for Guds Ansigt med Bøn og Svar og Fornyelse i Nadverfejringen.

Litteraturcitater – Dialog om Krig, Massemedier, Religion og Religionserstatninger fører gennem en Salme ("Jeg ville gerne turde tro"), ret uformidlet gennem en "Kirkebøn" med specielt Sigte på socialt-politisk, medmenneskeligt Ansvar frem til et Offertorium med Nadverintroduktion (pædagogisk-docerende) og Nadverlovprijsning og Kommunion (med alm. Brød) og en "Udsendelsestale" (med Formaning om at gøre Kristi Gerninger i Verden), Velsignelse og Afslutningssalme.

2. Forsøg (ved Finn Dyrhagen) vil lægge Menighedens Problemer frem for Gud på en Måde, "så også uvante kirkegængere kunne forstå det". Forsøget fremtræder i en tredelt Form: 1) Guds Kærlighed til Verden (for 2000 År siden). 2) Vor (svigtende) Kærlighed til Verden (demonstreret ved litterære, delvis dramatiske Eksempler). 3) Guds stadige Kærlighed, demonstreret i Nadveren –. Og en Konklusion: Vor fornyede Forpligtelse på Kærlighed til Gud og Næsten.

3. Forsøg (ved Per B. Andreasen) vil "fortælle en gruppe mennesker om Guds kærlighed" – og atter sætte sig i det spørgende, søgende Menneskes Situation – "for at finde frem til en form, som kunne tale til disse mennesker".

Man indleder i 1. Fase med intet mindre end en "analyse" af Guds Kærlighed i Forhold til Verdenssituationen og Menneskers Anklage mod "Kærlighedens Gud" ("Det er Gud, de skulle hænges op....").

2. Fase markerer Jesu Forkyndelse om Kærligheden som en Befaling til os om at elske (være solidarisk med) Verden.

3. Fase er Nadveren, der ses som en Afrunding og Konsekvens af Gudstjenestens Forkyndelse.

Forsøget rummer desuden et moderniseret Credo. En Version, der er i bedre Overensstemmelse med den moderne Kristendomstolkning. Endvidere forekommer en Kirkebøn (af H. Oosterhuis), der er passende socialt-politisk orienteret.

4. Forsøg (af Ole Skjerbæk Madsen) vil passe "Fornylelsen" ind i Traditionen – eller omvendt! – og være økumenisk og liturgihistorisk vidtfavnende.

Her findes Kyrie og Gloria – Credo (efter Prædiken!) på ret Plads – samt en Indledning til Nadveren med apostolisk Velsignelsesønske og indbyrdes Hilsen (Håndtryk?) som Erstatning for Fredskysset. Her forekommer Offertorium og responsorisk Kirkebøn – Sursum corda! – Præfation – Trifshagion – modereret Epiklese – Brødsbrydelse (under Afsyngelse af Agnus Dei) – Kommunion (med alm. Brød) og Takkebøn, efterfulgt af en Formaning om god Opførsel (!) – aronitisk Velsignelse og Postludium. En Opbygning, der vidner om Forslagsstillerens liturgihistoriske Viden og Ønske om Bevarelse af det overleverede i en meningsfyldt Sammenhæng, der kun skæmmes noget af et villet, indlagt modernistisk Sigte.

Herom vidner også Skjerbæk Madsens efterfølgende Redegørelse "Gudstjenesten – et fællesskab med verden".

Denne Epilog er i ikke ringe Grad bestemt af Eensidigheder.

Det er rigtigt, at vi møder Gud – som de, der hører Jorden til – i et (vist) Fællesskab med Verden. Men vi møder Ham også som et døbt Folk, der er kaldt ud af Verden til at være hans Kirke og Menighed på Jord.

Det er rigtigt, at vi i Gudstjenesten sendes ud til Tjeneste i Verden; men ikke, at vi kaldes til at "bringe Verden frem for Gud" – i Gudstjenesten.

Det er rigtigt, at den skabte Verden – ved selve det at være til – lovpriser Gud (således som Gammel Testamente giver Udtryk derfor); men ikke, at "Mennesket skal knytte Skabningen til Ham ved at tolke dens Lovprisning", omend det kan give Stemme dertil. Det står ikke i det faldne Menneskes Magt at forny den Funktion, det ved sit Fald og sin Synd har ødelagt.

Det er rigtigt, at Lidelsen lægges frem for Gud i Gudstjenesten; men en besynderlig Forståelse, at Verden i Gudstjenestens Møde med Gud renses ved, at "en indre kraft forløses, som har ligget der fra begyndelsen". Dette sidste turde rumme en særpræget Tolkning af Forholdet mellem Skabelse og Genløsning.

Og Teilhard de Chardins "Messe for al Jorden" synes mere bestemt både af poetisk Vision og fantastisk Logos-spekulation end af liturgisk, kristologisk Åbenbaringsperspektiv; ligesom den Synergisme, der anføres som Gudstjenestens Resultat næppe kan stå for en nærmere kritisk-theologisk Prøvelse.

Nogle afsluttende Bemærkninger om Nadverfejringen holder sig dels til Referat af Skriftens Tale om disse Ting – dels til den Anskuelse, at Nadverfejring i private Hjem med almindeligt Brød skulde fremme ret Nadverforståelse. En mulig Afvejning af Forholdet mellem Symbol og Realpræsens synes ikke at forekomme i Spørgsmålet om Form og Elementer.

Eensidigheden (for ikke at sige Afsporingen) i Offertorieforståelsen gøres atter gældende med den Konsekvens, at "det er os og vor verden, som i brødet og vinen er helligede og kaldes Jesu legeme og blod" – til Offer for Verdens Frelse.

Ikke underligt, at det efter disse Udredninger synes Forfatteren påkrævet til Slut at slå fast, at Nadveren (dog) er et Sakramente, d.v. s. Guds Handling og Virke, – og alt vort (kun) Troens og Taknemmelighedens Tak derfor.

Disse Toner burde i højere Grad, end Tilfældet er, have afstrejftet den legalistiske Tone og det Skær af maskeret Gerningsretfærdighed, der indirekte sætter sit Præg på "Forsøgene".

Kurt Koch: Mellem Kristus og Satan. Forlaget Perspektiv 1973. 186 sider. 18,50 kr.

HVEM er tosset? Er det den velklædte præst som i et blandet selskab siger: Det klientel jeg traf i min gerning som korskærspræst var ikke lige min type! Eller er det den tilstedeværende type, der morer sig kongeligt over bemærkningen?

Hvem er tosset: patienten der taler om Satan og forførelse, eller lægen der sender patienten til chock-behandling?

Med stor nysgerrighed har jeg læst bogen: Mellem Kristus og Satan, og det har ført til, at jeg må stille både mig selv og dig, kære læser, følgende spørgsmål: Tager vi Jesus på ordet? Vi vil gerne i den højkirkelige bevægelse give det udseende af, at vi har den hellige, katolske Kirke i hele dens fylde. Gudsrigets skønhed kender vi, og det er sandt, hvad der står i Skriften. Jamen lever vi også efter det? Prøver vi ånderne, om de er fra Gud eller fra Satan, for vi er da ikke blevet så smittede af denne verden, at vi fornægter Satans eksistens. Har du nogen sinde haft lyst til at klappe med begge hænder efter de onde ånder, der sværmer omkring, som man på en varm sommerdag klapper efter fluer? Det har jeg ofte. Er jeg mon tosset?

Jeg har ingen mulighed for at kontrollere alle de spændende eksempler på de onde ånders magt, der nævnes i bogen, men så vidt jeg kan se, er den bibelsk velfunderet. Når Kurt Koch så ofte peger på syndsbevidstheden til Herren Jesus for at slippe det onde, så må jeg give ham ret. Det er bibelsk, at vi skal bekende vore synder, og at vi får dem forladt, altså: vi bliver befriet fra dem.

Fra bogen vil jeg citere 3 små afsnit.

1) "Der synes at være en dæmonisk parallel på det magiske område til hver eneste guddommelig gave, som omtales i Bibelen". Satan bevæger sig altid lige ved siden af sandheden, og han gør hvad han kan for at give det udseende af, at løgnen er sandheden. Herpå er der mange eksempler i bogen.

2) "Selv om man ofte hører det modsatte hævdet, viser erfaringen helt klart, at en kristen, som bliver engageret i nogen som helst form for spiritistisk aktivitet, lider alvorlig skade på sit åndelige liv. Dette er derimod ikke tilfældet for en budhist, en muhammedaner eller en tilhænger af andre ikke-kristne trosretninger". Vi tror da, at kristentroen er sandheden, og at Helligånden kommer fra Herren. Derfor er det os, der tager skade, hvis vi plejer omgang med de onde ånder, og ikke dem, der allerede er under dem.

3) "Hvis nogen er blevet befriet for spiritisme eller okkultismens magt, må han eller hun absolut fortsætte med at læse i Bibelen, gå til alters, bede og deltage i menighedens fællesskab". Tør vi sige dette til vor nabo eller fra prædikestolen på søndag? Hvorfor drev Jesus onde ånder ud af de mennesker han traf, og hvorfor gav han sin Kirke myndighed til det samme?

Lige en ting mere: Bønnen. Den er noget meget vigtigt. I den har vi forbindelse med ham, der har al magt i himlen og på jorden. Derfor har vi ingen grund til at frygte de onde ånder, hverken når de angriber os eller vor Kirke.

Knud Christensen
Frederikssund

P. s. Bogen er oversat af Kirsten og Poul Hoffmann.

Jan Carlquist & Henrik Ivarsson: Hvem skal jeg tro på? (Oversat og bearbejdet for danske forhold af Erik Ågård). Forlaget Aros. 25 kr.

NÆRVÆRENDE konfirmandbog havde nok fortjent en mere kyndig anmeldelse, end jeg er i stand til at levere. Jeg har kun brugt første halvdel af bogen een gang, idet jeg kun har undervist konfirmander det sidste halve år. Jeg skal alligevel forsøge at sige et par ting om bogen. Den er for det første godt lavet: En stor, flot bog med masser af dejlige fotografier og med god plads til at notere. Den fås både som samlet bog og som løsblade-system, og sidstnævnte fungerer for så vidt udmærket, når blot man opbevarer bøgerne i konfirmandstuen, da der ellers altid vil være nogle, der har glemt deres bog!

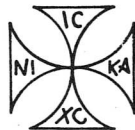
Bogen er også fyldestående i sin behandling af stoffet, med en enkelt undtagelse: Man savner en gennemgang af Fadervor. Hovedvægten lægges på trosbekendelsen. Der er hele 10 blade om første trosartikel, 7 blade om anden trosartikel, 2 blade om tredje trosartikel. Til indledning behandles konfirmation, dåb, nadver, bøn, kirkeår, salmebog. Bogen slutter udmærket med de to blade "Hvordan bliver man frelst?" og "Efter døden".

Man kan rette visse indvendinger mod den teologi, som ligger bag bogen, og det vil jeg gerne være med til. Der er for mig at se ingen grund til at bruge tid til at finde frem til "fejl" og "forskelligheder" i de bibelske tekster, ligesom det ondes problem løses på en for mig at se alt for letkøbt måde. Hvorfor prøve at forklare noget, der ikke kan forklares? – De 10 buds placering under den første trosartikel virker udmærket, og ligeledes tanken om disse bud som livets trafikregler. I det hele taget synes jeg, bogen er noget af det bedste, jeg har set indenfor konfirmandlitteratur. Den kan absolut anbefales, især når man selv supplerer, hvor det er nødvendigt.

Bogen indeholder en hel del moderne salmer, og til disse kan man hos forlaget købe de fornødne indspilninger. Jeg vil godt kritisere, at man ikke her har forsøgt at tage nogle af vore gode "vækkelsessalmer" med, f. ex. "Navnet Jesus blegner aldrig", "En underfuld frelser jeg ejer" o.l. Dem vil konfirmander gerne synge.

Men bogen er god, og jeg kunne blot ønske, jeg havde haft evner og de fornødne redskaber til at bruge den fuldt ud. Jeg havde dårligt nok et stykke kridt – så fatigt kan der altså stadig se ud i en dansk konfirmandstue, ovenikøbet i Århus!!

Frede Møller, stud. theol.
Brabrand

LÆSERBREV

IFØR jer Guds fulde rustning, så I kan holde stand mod Djævelens snigløb, Ef., kap. 6, v. 11.

Efter at have set udsendelsen om dåbssagen fra Hirtshals er min sidste rest af respekt gået til grunde for Erik Jensen. Han optræder som en snigskytte, der jager sit bytte, en ung præst, og så har han endda de andre 9 bag sig. Utroligt, så enige disse 10 altid er.

Godt vi så har præster, der som Vilhelm Beck vil gale, så længe de lever, ellers ville det se sort ud.

Giv os en bisp, blot en eneste een,
som ikke vil lefle for folket,
dem har vi nok af,
men een som vil være hyrde for de præster,
de er sat til at tjene.
Om dette ikke er muligt, Herre Jesus,
så giv os en håndfuld præster,
som vil være tro imod præsteløft',
og ikke springe over den laveste grøft.
Det er måske de sidste rester,
før vor højt lovpriste folkekirke brister.

Ruth Riisgaard,
Harboøre.

meddelelse TIL ABONNENTERNE

MED dette nummer indledes 17. årgang af Re-formatio.

Vedlagte indbetalingskort kan uden portoudgift for Dem benyttes ved indsendelse af abonnementsafgiften. Vi sparer Dem derved for 60 øre ved at påtage os en udgift på 40 øre. Hvis De vil skåne os for denne – og det vil vi naturligvis påskønne – kan De udfylde blanketten med 25 kr. 40 øre (henholdsvis 18 kr. 40 øre), så har De dog sparet 20 øre. Klæb ikke frimærker på! Har De egen girokonto, bedes De venligst girere beløbet, som De plejer.

Vi håber på snarlige indbetalinger og minder om, at gaver (af enhver størrelse) er velkomne!

Har De særlige aftaler med os (f. eks. om friabonnement, forudbetaling etc.) beder vi Dem venligst se helt bort fra vedlagte.

Venlig hilsen,
EKSPEDITIONEN

KIRKELIG FAMILIELEJR

i Sundeved-centret den 29. juli – 5. august 1974

FORELØBIGT PROGRAM

Mandag den 29. juli om aftenen: Messe. Prædikant: Th. Kühl.

Tirsdag den 30. juli: Bibeltime om profeti ved Poul Ulsdal. Om aftenen foredrag af Poul Hoffmann: Hvad intet øje har set.

Onsdag den 31. juli: Bibeltime ved Edmund Jensen: Den jordiske glæde.

Torsdag den 1. august: Bibeltime ved H. O. Okkels: Bekendelsen.

Fredag den 2. august: Bibeltime ved Jørgen Skydstofte: Den troende menighed.

Lørdag den 3. august: Bibeltime ved Poul Exner: Sakramenterne.

Søndag formiddag den 4. august: Højmesse. Prædikant: C. B. Hansen.

Mandag den 5. august: Bibeltime ved A. B. Christensen: Kirkens glemte håb.

Der vil hver dag være følgende tjenester i kirken: Laudes (morgenbøn), Vesper (eftermiddagsbøn), Complet (aftenbøn).

På udvalgets vegne
Knut Christensen

FAR TIL FIRE

af Kaj Engholm

RE - FORMATIO Nr. 1

Februar 1974

17. årgang

G. A. Danell: Bønner i Jesu navn.....	2
H. C. Christensen: Kommentar: Brudstykker af et mønster?.....	3
Vagn Hasselgaard: Bispefrihedsloven i Ålborg.....	4
Børge Riisgaard: Anmærkning til en kommentar.....	7
Sigurd Mejndor: Kunst og religion.....	8
Birte Christensen: Bare et vedhæng?.....	13
O. Lund Pallesen: "Orientering om gudstjenestefornyelse" 3.	15
Knud Christensen: Læst: Kurt Koch: Mellem Kristus og Satan.....	17
Frede Møller: Læst: Jan Carlquist & Henrik Ivarsson: Hvem skal jeg tro på?....	18
Ruth Riisgaard: Læserbrev.....	18
Meddelelse til abonnenterne.....	19
Kirkelig familielejre i Sundeved-centret 29/7 - 5/8-1974, foreløbigt program	19

RE - FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende): Sognepræst H. C. Christensen, Agri, 8420 Knebel.
Telefon: (06) 36 55 39.

I redaktionen iøvrigt: Pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9000 Ålborg; sognepræst Sigurd Mejndor, Hyllested, 8400 Ebeltoft; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge Riisgaard, 7673 Harboøre; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition: RE - FORMATIO ved overlærer Knud Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 København Ø. Postgiro 88142. Telefon: (01-68) Ryvang 2971 y.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og koster 25 kr. - for studerende 18 kr.

Sats: Anders Studsgård på IBM Bold Face. - Tryk: Dirksen & Junker, Løsning.

RESERVERET POSTVÆSENET

KIRKEGADE 6
KNUD CHRISTENSEN
170 NR PASTOR